

BESKRIVELSE AV PRAKSIS I DET DRAMATISKE RÅD

Kort historisk bakgrunn for DDR

Tidligere var det i praksis de profesjonelle institusjonsteatrene som avgjorde hvem som fikk bli medlem av Dramatikerforbundet. Ble du antatt og oppført kvalifiserte du automatisk. Men teaterlandskapet endret seg stadig mer fra 70-tallet og utover. Mellom institusjonene og amatørteatrene oppsto en rekke teaterformer og -strukturer som var vanskeligere å kategorisere, med utøvere ofte uten teaterfaglig utdanning, eller med alternativ utdanning, utøvere som ikke var profesjonelle i den forstand at de kunne leve av virksomheten sin. Samtidig skjedde mye av det mest nyskapende og interessante innen dette feltet og det ble etter hvert absurd å utelukke forfattere herfra. Det ble snart klart at det var umulig å opprettholde klart formelle kriterier, stadige tvilstilfeller krevde et skjønn. Styret trengte noen å rådføre seg med, et dramatisk råd.

Fortsatt fins formelle kriterier nedfelt i medlemsparagrafen, men nå formulert med rom for tolkning. Fra en praksis hvor teatrenes dramaturger i realiteten sto for vurderingen er den nå overtatt av forbundet selv, i likhet med f.eks. Forfatterforeningens praksis. Behovet for forbundets selvstendighet i avgjørelsene har gått så langt at det faktisk er mulig å bli medlem uten å ha blitt oppført i det hele tatt; hvis DDR mener at en søkers verk holder gjennomgående høy standard er det ikke teatersjefenes interesse som skal avgjøre rådets anbefaling. Tilføyelsen er ny og ennå ikke kommet til praktisk anvendelse, men uttrykker et viktig prinsipp.

DDR's praksis

Med grunnlag i søknader om medlemskap innstiller DDR til styret som tar den endelige beslutning.

Søknad

Søknader må inneholde relevant CV med dokumentasjon på at verket er oppført i henhold til medlemsparagrafen. Det er ikke nødvendig å vedlegge manus, men det må kunne skaffes dersom DDR ber om det.

Behandling

§2 a Vilkår:

”Berettiget til å bli medlem er forfatter som har skrevet og fått profesjonelt oppført minst ett helaftens eller flere kortere dramatiske originalverk for scene, film, fjernsyn eller radio.

Medlemskap forutsetter at oppføringen er profesjonell og at verket holder profesjonell kvalitet. Vedkommende må selv ha gitt verket norsk eller samisk språkform.”

I behandlingen av søknadene er det spesielt uttrykkene profesjonelt, helaftens og originalverk i medlemsparagrafen som må tolkes i hvert tilfelle.

Helaftens er vanligvis definert som minst 70' og i og for seg greit. Tolkning må gjøres gjeldende når det dreier seg om ”flere kortere ... verk”. Her vil meninger kunne være delte

om håndverksmessig utfordring, men praksis til nå har vært at forholdet mellom ”helaften” og ”flere kortere” ikke er rent matematisk. Den gjennomgående holdning har i DDR vært å anse det som mer krevende å dramatisk strukturere et lengre handlingsforløp, en større tekstmasse, enn en vesentlig kortere. Konsekvensen er at det enten kreves forholdsvis mer volum når det gjelder kortere tekster eller en helt spesiell kvalitet.

Profesjonelt er selvfølgelig mye mer problematisk å forholde seg til, selv om praksis fortsatt er at oppføringer på de klart profesjonelle scenene, inkludert tv, samt langfilm produsert med offentlig tilskudd, i de fleste tilfelle nokså automatisk medfører anbefaling fra DDR. Bare i unntakstilfelle blir manus da lest for vurdering. (Unntakstilfelle kan være f.eks. der det mistenkes at teatersjefen har latt ansatte selv skape et eller annet for f.eks. å sysselsette dem. Selvfølgelig kan en ny dramatiker fødes på denne måten, og for å finne ut det innhentes manuskript for lesning.) I alle andre tilfelle der søknaden kvalifiserer til behandling blir manus lest og vurdert. Søknader basert på rene amatøroppsetninger vurderes ikke, og blir i de fleste (opplagte) tilfelle silt ut allerede i sekretariatet.

Det fins en rekke semiprofesjonelle oppføringssammenhenger, og søknader basert på oppføringer her blir alltid vurdert på grunnlag av manus. Med semiprofesjonell menes samarbeid mellom profesjonelle og amatører, eller oppføringer som kan sies å være av profesjonell kvalitet, men der utøverne ikke er profesjonelle i tradisjonell forstand, som i mange frigrupesammenhenger. Enkelte offentlig finansierte teatre er organisert som prosjektteatre, med kanskje en liten stab faste profesjonelle som i mange tilfelle samarbeider med (lokalt) innhentede krefter. Slike teatre er Agder teater, Hedmark teater og Rogaland Barneteater. Mange spel er også i denne kategorien. DDR må hele tiden holde seg á jour med den profesjonelle status til norske teatre.

Tekster oppført under utvikling, som lesninger eller verksteder, vurderes ikke som kvalifiserende i seg. Denne type utvikling finner vi f.eks. ved Det Åpne Teater, Dramatikkfestivalen og Propellen. (Til kriteriene for ”profesjonell oppføring” regnes vanligvis honorar etter overenskomst med Dramatikerforbundet og normal prøvetid etter norsk praksis).

Når det gjelder originalverk har praksis vært å dele volumet likt der det fins flere opphavsmenn. I tilfelle der flere opphavsmenn strides om andelen (kan være f.eks. der øvrige opphavsmenn er f.eks. regissører eller (opera)komponister som mener å ha gjort vesentlige endringer) kan det bli nødvendig for DDR å innhente ytterligere dokumentasjon for å ta stilling til både opphav og den forholdsmessige andel av volum. Imidlertid er det dramaserier for TV som har bydd på flest tolkningsproblemer hva gjelder originalt opphav. Det klareste skillet går mellom å ha skapt konsept, og det å ha skrevet episoder på andres storyline. Konsept må regnes som originalverk, mens episodeforfatterskap ikke gjør det. Imidlertid fins mellomformer der skjønn antagelig må brukes fra gang til gang. Å skrive episoder på nye egne storylines som viderefører en historie allerede i gang må antagelig i de fleste tilfelle også regnes som uoriginalt verk. Vanskeligere er det med videreføring av konsept der bare miljø og karakterer er gitt, mens hele historien er original, som ved f.eks. visse typer kriminal- og politiserier. Her må også ytterligere dokumentasjon innhentes før det er mulig å ta stilling.

Innstilling

DDR kommer fram til sin innstilling gjennom diskusjon. De fleste noenlunde opplagte søknader avgjøres ved kommunikasjon over nett, mens alle prinsipielle og tvilstilfelle bør behandles i møter. Det tilstrebes enstemmighet, men ved dissens gjelder flertallets vurdering.

Dersom DDR's innstilling til styret bygger utelukkende på formelle kriterier bør det være tilstrekkelig å vise til disse. Der innstillingen bygger på skjønn og tolkning må innstillingen begrunnes på en slik måte at det er mulig for styret å forholde seg til rådets resonnement. Dette gjelder i spesiell grad der rådets vurdering innebærer en særbehandling, som ved anbefalt opptak uten oppføring. Det særskilte må begrunnes som nettopp det for i størst mulig grad å unngå uheldig presedens.

Ved dissens bør denne uttrykkes i innstillingen.

Innstillingen må være av en standard som holder for offentliggjøring, da søkere som får avslag har rett til å få se innstillingen.

Rådets kompetanse

Å sette opp allmenngyldige kriterier for vurdering av dramatiske tekster vil være en hasardiøs øvelse. Kvaliteten på rådets arbeid sikres best ved å sørge for at medlemmene er kvalifiserte og erfarne lesere samt at de er mest mulig representative hva gjelder ulike dramatiske uttrykk. Kvalifikasjon og erfaring går både på utdanning og relevant arbeidserfaring, som f.eks. dramaturg og beslektet virksomhet. Alle uttrykk kan likevel ikke forventes å være dekket innen et råd på fem personer, og det hender derfor at rådet må innhente ekspertise utenfra. Et slikt uttrykk kan være opera der det søkes med libretto, som kan være vanskelig å vurdere som et selvstendig dramatisk verk.

DDR har også etablert en praksis som gir mulighet å utvikle rådets kompetanse gjennom interne kurs og seminarer. Både *libretto* og *alternative dramatiske uttrykk* har vært behandlet på denne måten. Denne kompetansen er med vilje ikke uttrykt i noe veiledende referat, da den kan tilegnes ved studier på annet hold. Hensikten med seminarene er vel så mye å utvikle og konsolidere det fungerende rådets felles referanser og terminologi, som å skaffe ny kunnskap. Det til en hver tid sittende råd må selv avgjøre behovet for slik intern utvikling.

Oslo, 12.01.2007
Det Dramatiske Råd
Ulf Breistrand, leder